

erccad

Janssens Jos

Dief Antenstraat 59

3500 Hasselt

Driemaandelijke uitgave van de Werkgroep Limburgse Natuurgidsen V.Z.W

September 97

Verantwoordelijke uitgever T. Dreesen Neeroeterenstraat 53 3680 Opoeteren
Kantoor afgifte: 3960 Bree

IEF'ICa

25ste jaargang nr 3
Herfstnummer 1997
van de Werkgroep
Limburgse Natuurgidsen VZW

Lid van Natuurbeschermingsactie
Limburg (NAL)

Voorziter: Florent Van Brabant
Meerkoetstraat 18
3530 Houthalen
Tel: 089/38 16 24

Secretaris: Jos Janssen
Djef Antenstraat 59
3500 Hasselt
Tel: 011/27 06 73

Limnet-coördinator: Rik Libot
Groene Huis Bokrijk
tel: 011/23 27 66

Tijdschrift Erica

Samenstelling:
Theo Dreesen
Neeroeterenstraat 53
3680 Opoeteren
Tel: 089/86 43 54

Ledenadministratie :
Cécile Ulenaers
Steenweg op Linde 66
3990 Peer
Tel: 011/79 13 84

Abonnementen:
150 fr te storten op
235-0010248-75
v/d Limburgse Natuurgidsen

Verantwoordelijke uitgever:
Theo Dreesen

Vooraf dit

Argwanend bekijk ik elke morgen het blaadje van mijn scheurkalender en vergelijk de zonsopgang en -ondergang met die van gisteren. Elke dag worden er enkele kostbare minuten van het daglicht atgeknabbeld. Onomkeerbaar glijden we af naar herfst en winter. Het wisselen der seizoenen...

Het najaar belooft bijzonder druk te worden. Niet minder dan 8 vormingsactiviteiten staan er nog op het programma. Maar daarnaast zijn we door omstandigheden gedwongen om nog dit jaar te starten met een nieuwe cursus voor natuurgids. In feite niet één, maar twee: een in het Noorden (Neerpelt) en een in het Zuiden (Borgloon / St. Truiden). U vindt er alle informatie over elders in dit nummer. Alleen nog: hoed af voor Hugo en zijn medewerkers die op korte tijd deze cursussen op poten gezet hebben.

Intussen hebt U ook wel ergens de eerste uitgave van "De Wandelkalender" gezien, in de bibliotheek, bezoekerscentrum of toeristische dienst. Hierin staan er 150 natuurwandelingen opgelijst die tussen 1 juli en 31 december georganiseerd worden in onze provincie.

Deze kalender zal volgend jaar zeker op-nieuw uitgegeven worden, zodat het zaak is om in uw eigen vereniging de wandelkalender voor volgend jaar tijdig op te stellen en door te geven aan Rik Libot, de Limnet-coördinator van onze werkgroep. Alleen dan kan uw wandeling voldoende bekendheid krijgen.

Aan de cursisten die de cursus in Bokrijk voortzetten wensen we veel inzet en succes in deze laatste maanden. Aan alle natuurgidsen wens ik een prachtige herfst met veel mooie waarnemingen en veel deugddoende uren in de natuur.

Theo

VormingsCursussen 1997

De lijst van onze vormingscursussen is reeds een heel eind opgeschoven, we gaan aan het laatste deel van 1997 beginnen. De voorbije activiteiten kenden een bevreemdend succes. Vooral de determinatie-avonden worden erg gesmaakt, maar ook bijvoorbeeld de

ter elfder ure ingelaste vakantiecursus in de Voer kende een twintigtal deelnemers. Misschien kan deze formule in de toekomst uitgebreid worden. Als ik dit schrijf moet er van de zomercursussen enkel nog de spinnen bestudeerd worden. Ook in deze herfst is er nog een ruim aanbod van bijscholing, 8 in totaal, specifiek voor dit seizoen: mossen en paddestoelen komen uitgebreid aan bod. Daarnaast is er nog de laatste les specialisatie planten, die deze maal voornamelijk over de vlinderbloemigen zal handelen.

Mag ik er nogmaals op aandringen dat van de uitstappen iemand een klein verslagje of een impressie voor dit tijdschrift op papier zet ? Niet alleen voor ons blijken ze interessant te zijn. De verslagen met een lijst van gedetermineerde soorten, krijgen een vermelding in het Likona jaarboek.

Cursus XII: Specialisatie planten

Vaste begeleider: Leo Thomassen

In deze cursus is het de bedoeling om per les een specifieke plantensoort te bestuderen en op naam te brengen. In samenwerking met de plantenwerkgroep van Likona wordt aan de hand van meegebracht materiaal gedetermineerd. In de voorbije maanden kwamen reeds aan de beurt: zeggen, schermbloemigen en composieten. Telkens was er een ruime belangstelling.

Vlinderbloemigen
vrijdag 26 sept.
19.30 uur
Groene Huis

In de laatste avondles van deze reeks is het de beurt aan de kleurrijke en grote familie van de vlinderbloemigen. Alhoewel deze familie de meest karakteristieke bloemvorm heeft van onze gehele flora, is het toch niet altijd even gemakkelijk om de planten op hun juiste naam te brengen. Denken we maar aan de subtiele verschillen tussen de wikke en de lathyrus.

We zijn toch ook benieuwd welke vlinderbloemigen onze lesgever Bert Berten nog uit de hoed zal toveren in deze prille herfst. *Ononis repens* of *ononis natrix* ? *Trifolium subterraneum* ? Dat hij ze op de juiste naam zal weten te brengen, daaraan hoeft niet getwijfeld te worden.

Meebrengen: plantengids, loep. Einde om 22.30 uur.

Cursus IX: Paddestoelen

Permanente begeleider: Chris Marneffe

De meest opvallende verschijningen in de natuur in het najaar zijn ongetwijfeld de paddestoelen. Ze staan dan ook traditioneel centraal in een herfstexcursie. Ook in onze vormingsactiviteiten staan ze elk jaar op het programma, meer nog, dit jaar wordt er een ganze cursus aan besteed. Niet minder dan 4 determinatie-avonden en 3 uitstappen staan er geprogrammeerd. De eerste twee avonden zijn reeds achter de rug als deze Erica verschijnt. Nog twee avonden en drie uitstappen zijn verder gepland.

Paddestoelen

Determinatieavonden
donderdag 9 oktober
19.30 uur Groene Huis

Op deze avonden kan men zelfmegebrachte paddestoelen onder deskundige leiding determineren. Zorg er voor dat het meegebrachte materiaal zich in een zo goed mogelijke staat bevindt. Het best bewaart men de paddestoelen zo kort mogelijk in een trommelte of een doos. Als goede natuurgidsen zijn we natuurlijk zéér zuinig met het plukken van paddestoelen. Het determineren gebeurt onder leiding van Luc Lenaerts (9 okt) en André Van de Sande (20 nov.)

Meebrengen: paddestoelengids en loep.

21 september 9 uur
Kerk Lummen

Paddestoelen
excursies

5 oktober 9 uur
Camping "De Teut" Zonhoven

12 oktober 9 uur
Kerk Kaullille

Voor het buitenwerk bij de paddestoelenstudie koos men voor drie verschillende gebieden van Limburg: het westen, het midden en het noorden. Door deze variatie aan landschapen zal de verscheidenheid aan soorten dan ook groot zijn. Waar het andere jaren voor de meesten bij een enkele excursie bleef, krijgt men nu de kans om de opgedane kennis wat dieper te doen doordringen. De periode van overvloed aan paddestoelen is vrij kort en men vergeet toch zo'n hoop in de loop van het jaar. Met deze drievoudige uitstap

trachten we hier iets aan te doen.

De gidsen voor deze excursies zijn stuk voor stuk mensen die naam verworven hebben in de Limburgse mycologische wereld: Hugo Vanderlinden in Lummen, André Van de Sande in Zonhoven en Jean Van Grinsven in Kaulille.

Meebrengen: laarzen, paddestoelengids. Begin telkens om 9 uur, einde 12.30 uur.

Cursus VIII: Mossen

Permanente begeleider: Paul Hubert

Als het waar is dat Pater Landowald aan de Limburgse natuurgidsen de eerste passen leerde op gebied van paddestoelen, dan geldt dat nog meer voor de eerste schuchtere stappen die hij aan geïnteresseerden bijbracht in de kleine en onbekende wereld van de mossen. Hoe begeesterend kon die man doen over deze nietige plantjes als we met hem rondsneeden achter het college in Heusden of in de grachten achter het voetbalterrein van Helzold. Was het weer te slecht om buiten te gaan dan leerde hij ons gewoon de mossen kennen aan hand van zijn uitgebreide verzameling.

Na Pater Landowald zijn er goddank zich meer mensen gaan interesseren in deze kleinden, al blijft de groep kenners in Limburg toch nog beperkt. Mossen hebben voor vele natuurgidsen iets afschrikkends, iets wat zeer moeilijk is. Het is allemaal even groen en toch zo klein. In deze minicursus zal men aantonen dat mossen niet per definitie moeilijk moeten zijn en dat men met enige goede wil, toch vrij vlug zijn weg in kan vinden in deze unieke wereld.

Mossen

Excursie
zondag 19 oktober
9 uur Kerk As

Determinatieavond
Vrijdag 24 oktober
19.30 u Groene Huis

Voor onze cursus, in samenwerking met de plantenwerkgroep van Likona, deden we een beroep op Jan Verstraeten. Eerst wordt er een uitstap gemaakt in de omgeving van As om mossen in hun natuurlijke groeiplaatsen te leren kennen. Er wordt ook materiaal verzameld om ze de vrijdag hierop volgend in het Groene huis te determineren. Dit is dan tevens een herhaling voor de

deelnemers aan de excursie.

De excursie begint om 9 uur en eindigt om 12.30u. De determinatieavond begint om 19.30u en eindigt rond 22.30 u.
Meebrengen: loep, plantengids.

Jaarboek 1996 Likona

We ontvingen het jaarboek 1996 van Likona, het zesde in de rij. Andermaal is het een schitterend lees- en kijkboek geworden. Door redactie en vormgevers werd hier een kwalitatief hoogstandje geleverd dat mag gezien worden.

Het jaarboek '96 is weer klassiek van samenstelling. In het eerste deel vindt men 7 artikels over de meest uiteenlopende onderwerpen. Er zijn, wat mij betreft, enkele verrassende onderwerpen bij. Onder meer, het item over de spinnenfauna op de mijnteril van Waterschei. Een stukje van amper 15 are groot leverde er op enkele maanden een vangst op van 7790 spinnen, die met monnikengeduld werden onderzocht en op naam gebracht, wat resulteerde in 176 verschillende soorten, waaronder twee nieuwe voor België en zelfs één nieuwe voor de wetenschap! Plegier van dit gigantisch werk, Marc Janssen, hebben we kunnen lijmen om in september een mini-cursus over spinnen te leiden.

Ander opvallende artikels, (uiteraard is dit een persoonlijke voorkeur), zijn deze over de achteruitgang van het orchideeënbestand in Limburg en de watervogeltellingen in de Maasvallei. Als ik de vogelrijkdom lees die men in toenemende mate elke winter langs de Maas kan vaststellen, voornamelijk op de grindgaten, (feit waarvan ik als halve Maaslander ook wel min of meer op de hoogte was), dan stel ik me de vraag, of de strijd tegen de grindboeren die we jarenlang op het scherp van de snede gevoerd hebben, achteraf bekeken wel zo bitsig moest zijn. Of is dit gewoon de natuur die de brutale aanslagen overleeft en compenseert ?

Het tweede deel geeft een overzicht van alles wat in Limburg of erbuiten gepubliceerd werd over natuur en milieu in onze provincie. Wie geïnteresseerd is in de volledige tekst van een bepaald artikel, kan zich steeds tot het PNC wenden, die normaal alle teksten bewaart. Het laatste deel geeft een verslag van de werking van de verschillende Likona-groepen.

Het jaarboek '96 kreeg een nieuwe vormgeving. Het bevat schitterende kleurentfoto's, (soms over twee bladzijden gespreid) en duidelijke grafieken en de lay-out zit functioneel in elkaar. Het enige minpunt vind ik het te kleine lettertype van de basistekst, hetgeen, samen met de uitlijning links en rechts zeker niet bevorderlijk is voor de leesbaarheid. Het 'becommentarieerd literatuuroverzicht' van de inhoudstafel op blz 6 bijvoorbeeld kan niet zonder loep gelezen worden.

Alles bijeen weer een waardevol boek dat, samen met de vorige uitgaven, een soort standaardwerk vormt waarin men de informatie kan vinden van ongeveer alles wat in Limburg gepresteerd werd en wordt.

Men kan dit jaarboek bestellen door storting van 400 fr op rekening 000-0400447-31 van het PNC, Ontvangsten, met vermelding 'Jaarboek 96'. Daar zijn ook nog alle vorige uitgaven te verkrijgen. Voor meer inlichtingen kan men terecht op het PNC 011/21.02.66

Cursus Natuurgids Bokrijk

Deze cursus begint aan zijn derde en laatste deel. Het is de periode dat men zijn stage-wandeling moet doen en links en rechts tijd moet vinden voor zijn eindwerk. Daarbij komen nog een ganse reeks lessen en enkele excursies, voorzeker een drukke periode voor de volhouders.

Het programma van het derde en laatste deel ziet er uit als volgt:

20 sep	Momentopnamen uit de dierenwereld (Felix Baeten en Omer Jamaer)
27 sep	Paddestoelen, binnenles. (André Van de Sande)
	Excursie paddestoelen in Bokrijk
28 sep	Facultatieve uitstap naar het Zwin. 6.45 parking Kasteel
4 okt	Excursie paddestoelen (André Van de Sande en Hugo Vanderlinden)
11 okt	Synthese beekdal en vijvers (Willy Vanlook)
18 okt	Excursie parklandschap Bokrijk. 9 uur Parking Kasteel.
25 okt	Facultatief binnenles: determineren van planten.
8 nov	Milieubescherming, milieuproblemen (Jaak Vanham)
	Mossen (Hugo Vanderlinden)
15 nov	Uitgangspunten Milieu-educatie. (Guido Van Steenbergen)
22 nov	Synthese Bos, heide, park (Roger Schoebben)
29 nov	Opdrachten inleveren, diareksen, rooster voor eindgesprek (9 uur)
6 dec	Eind-evaluatiegesprek van 8.30 tot 12.30 uur.
13 dec	Slotzitting in zaal van Kasteel Bokrijk
	Gezellig samenzijn rond 16.30u in het Groene Huis.

Voetsporen

We hebben er hier al vaker reclame voor gemaakt, maar we vinden dat we dat rustig mogen doen, die mensen verdienen het. Onze collega's aan de overkant van de Maas hebben een steengoed tijdschrift 'De Natuurgids', dat 8 maal per jaar verschijnt, de laatste tijd zelfs boordevol kleurenfoto's. In elk nummer verschijnt er sinds jaren op het middenkatern de uitvoerige beschrijving van een dagwandeling, 'Voetspoor' genaamd. De lokatie ervan is ergens in beide Limburgen, de Voerstreek of de Ardennen. Op het ogenblik is men aan Voetspoor 134 toe.

Van tijd tot tijd worden de beschrijvingen van de mooiste wandelingen uit de voorbije jaren nogmaals op hun juistheid gecontroleerd en gebundeld in handige boekjes. Vijf bundels zijn op dit ogenblik al verschenen, deel 2 is reeds aan zijn vierde druk toe. De titels van de tot op heden verschenen boekjes:

Deel 1: Voetsporen in het Mergelland.

Deel 2: Voetsporen in de Eifel.

Deel 3: Voetsporen door het dalenlandschap van Zuid-Limburg.

Deel 4: Voetsporen langs en over Limburgs Zuidgrens.

Deel 5: Voetsporen in het land van Herve en Overmaas.

De boekjes 'In het Voetspoor van de Natuurgids' zijn verkrijgbaar bij de Boekhandel en de VVV's in Nederlands Limburg. Ze zijn ook verkrijgbaar door overschrijving van f 7.95 + f 2.50 verzendkosten op giro 6484938 t.n.v. DNG-Voetsporen te Maastricht, met vermelding van het gewenste boekje.

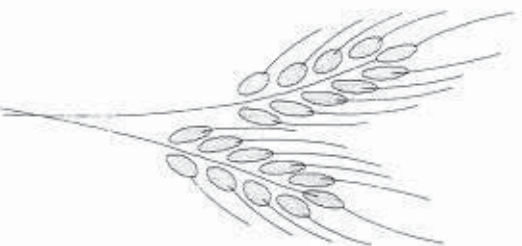

Achteraf bekeken

Excursie Grasland te Scholen. 15 juni 1997

Begeleider en gids: Hugo Vanderlinden

Met zijn dertienen staan wij om 9u. op het kerkplein te Scholen voor een voormiddag grassendeterminatie. Om grondig te kunnen determineren geeft Hugo uitleg over goede naslagwerken en herhaalt nog even de specifieke benamingen van de grassdelen die gebruikt worden bij het determineren. Wie herinnert zich nog de woorden als kelk- en kroonkafjes, naaldjes, tong, aar, pluim en aarpluim ? Wij dus nu wel.

Voor het eigenlijke veldwerk deelt Hugo de instrumenten - zijnde kopspelden - uit, waarmee wij (on)handig de grasbloempjes openpulken vooraleer ze onder de loep aan een grondig onderzoek te onderwerpen.

Omdat grassen nu eenmaal veel op elkaar gelijken, vraagt Hugo ons bij iedere nieuwe grassoort die hij onder handen zal nemen, eerst in de berm zelf grassen van dezelfde soort te zoeken.

Sommige grassoorten zijn uitermate gemakkelijk te herkennen. Zo heeft niemand moeite met mais, rogge of riet. Vossestaart, krop-aar, kamgras en mannagrass lijken ons ook niet al te moeilijk en sommige grassen zou je alleen al willen onthouden voor de mooie naam, zoals glanshaver, gestreepte en gladder witbol, beemdlang-bloem en ijl dravik. "Timoteegrass" en "Fioringrass" klinken zelfs rondit chique.

Dan heb je natuurlijk nog de grassen die wat extra studie zullen vergen, denk daarbij maar aan de minieme verschillen tussen de raigrassen en kweek en de onderscheiden in de verschillende struisgrassen en zwenkgrassen.

Met de geur van het reukgrass nog in de neus, dook één van ons een beek in naar liesgrass en trokken wij verder de velden in op zoek naar het zeer zeldzame veldgerst.

Voordat we er erg in hadden was het middag en hadden wij een 30-tal verschillende grassen aan onze loepen onderworpen en trok iedereen met een boeketje gras huis-waarts.

Marleen Akkermans

PS: Sorry Straatgrass, dat ik je bijna vergeten ben.

KALKGRASLAND in Kanne op 1 juni 1997.

De wekkerradio springt al vroeg aan op zondag 1 juni. Dit lijkt een veelbelovende dag te worden, zeker als we de stralend-blauwe hemel mogen geloven. Ietwat overmoedig trek ik dan ook enkel een trui en jeans aan om deel te nemen aan de vormingswandelingen die in Kanne gepland zijn. Kanne is die dag feestelijk versierd en maakt zich op voor de jaarlijkse processie. Stipt om 9 uur staan we met 21 klaar aan de kerk en aan de korte broeken te zien ben ik blijkaar niet de enige die zich heeft vergist in het weer. Het is welliswaar een zonnige morgen maar met een zeer schrale, koude en scherpe wind, toch laat geen enkele rechtgeaarde natuurliefhebber zich daardoor afschrikken.

Na een schets van de kalkbodem en daarop voorkomende planten door de gidsen van de dag, Bert Berten en Hugo Vanderlinden, start de wandeling langs schilderachtige wegen en kronkelende paden. Alle aandacht gaat zoals steeds naar alles wat groeit en bloeit in de bermen en langs het wandelpad. Alles wat ertussen kruipt tracht Frits van der Steen te fotograferen. Jammer voor hem dat de wind zo vaak spelbreker is op het ogenblik dat er weer een insect op een halm voor de lens kruipt.

Het pad slingert voor de Duivelsgrut door naar een hogergelegen weide waar Luc Vannoppen en Bert Berten met de neuzen tegen de grond en de flora in aanslag een broertje uit de streepzaadfamilie determineren. Dit gaat mij, als aspirant gids nu nog iets te ver. Geef mij maar de avondkoekoeksbloem, de gele morgenster, de ratelaar en de blaassilene die ook op heel wat bewondering konden rekenen van de andere aanwezigen.

Gedreven door een aangescherpte honger daalden wij tegen de middag terug af naar het dorp voor de pick-nick die werd afgesloten door een drankje op een terrasje of voor anderen een dutje in de wagen.

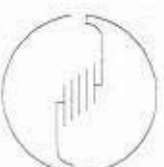
In de namiddag staat een orchiswandeling in Eben op het programma, meer bepaald in het reservaatje van Lanaye. Dit reservaatje bestaat gedeeltelijk uit de restanten van een kalkstort wat een unieke flora oplevert. Er waren vooral bewonderende blikken en oh-kreten voor de poppenorchis, het soldaatje, de rood-bruine wespenorchis, de groene nachtorchis en de keverorchis. De experts leerden ons de verschillen tussen de riet-, bos- en gevlekte orchis. Voor het bleek bosvogeltje zat zowaar iedereen in bewondering op de knieën zoals ook voor de zeldzame hondstong en de harige ratelaar.

Langs pittoreske waterplassen met lidsteng en krabbescheer en via steile hellingen en tussen velden en akkers wandelden wij terug naar Eben waar bij het afscheid reeds afspraken voor volgend jaar werden gemaakt. Als dit geen bewijs voor het succes van de dag is!

Marleen Akkermans

Nationale Natuurbeschermingsdag 1997

De 44ste Nationale Natuurbeschermingsdag van dit jaar gaat door op zondag 12 oktober te Tervuren. Het thema van 1997 is : "**Behoud en herstel van het ecologisch netwerk tussen het Meerdaalwoud, het Zoniënwoud en het Hallerbos.**"

De Nationale Natuurbeschermingsdag is een organisatie die beurtelings in Vlaanderen en Wallonië plaatsvindt, waarbij alle milieuverenigingen samen naar buiten treden om een bepaald probleem onder de aandacht van politiek, media en de gewone mens te brengen. Het is eigenlijk gewoon een gelegenheid om te laten zien dat de milieubeweging er nog is en dat de overheid bij het nemen van beslissingen er nog is en toch rekening mee houdt. Deze dag wordt georganiseerd door het Nationaal Verbond voor Natuurbescherming, in samenwerking met verschillende lokale en regionale verenigingen zoals: 'De Vrienden van Heverleebos en Meerdaalwoud', 'Les Amis du Parc de la Dyle', 'De Liga van de Vrienden van het Zoniënwoud', en nog een reeks andere uit beide landsdelen (o.a. Wielewaal en het CVN).

Het programma laat zoals steeds de keuze tussen een colloquium, enkele wandelingen en bezoek aan tentoonstellingen.

9 uur **Samenkomst in de 'British School', Leuvensesteenweg 19 te Tervuren.**
Bezoek aan de tentoonstelling en aan de stands van de deelnemende verenigingen.

9.30 u Onthaal deelnemers Colloquium "Ecologische Netwerken"

10 uur **Colloquium over het Ecologisch Netwerk. *Programma zie verder***
Tijdens het colloquium is er voor de kinderen opvang voorzien: excursies, natuurateliers en kindersanimatie.

12 uur **Lunchpauze:** sandwiches, taarten, wafels en dranken zijn voorzien

14 uur **vertrek van de geleide excursies:**
- Zoniënwoud richting Meerdaalwoud (Valleien van Voer, Laan en Ijse)
- Zoniënwoud richting Hallerbos (Valleien van St. Geneius-Rode en Zevenborren.

Programma van het Colloquium:

- 10 uur Prof. Martin Hermey (K.U.L.) : 'De algemene filosofie rond ecologische netwerken.
- 10.30 u Diareeks door de plaatselijke natuurverenigingen over de natuurgebieden en landschappen van het Ecologisch Netwerk tussen Meerdaalwoud, Zoniënwoud en Hallerbos.
- 10.45 u Mr. Gerald Duhayon: 'Werkmethode voor het opstellen van een Ecologisch Netwerk in het Waals Gewest.'
- 11 uur Dr. Jacques Sténuit: 'Voorstelling van de voorbereidende studie voor het

plannen van een multifunctioneel groen netwerk in het Brussels Gewest'.

11.15 u Mr. Chris Decler van het Instituut voor Natuurbeheer: 'Het Ecologisch Netwerk in het Vlaams Gewest'.

11.30 u Mr. Léon Woué: 'Naar een gemeenschappelijke Europese filosofie rond Ecologische Netwerken ?'

11.40 u Vragen en antwoorden, synthese en besluiten.

Duik eens in een poel

Het WWF heeft een nieuwe publicatie uitgebracht. Het educatief werkdossier "Duik eens in een poel", is bestemd voor leerkrachten en heeft betrekking op poelen. Er is getracht de nieuwe eindtermen die in september 1997 ingaan zo veel mogelijk in de brochure te verwerken. Het dossier richt zich op het lager en het 1ste graad secundair onderwijs. Het is verkrijgbaar bij het documentatiecentrum van het WWF, Waterloosteenweg 608, 1050 Brussel. Tel 02/340.09.90. Prijs 50 fr. Bij bestelling postzegel bijvoegen.

Paddestoelen - Tentoonstelling

Voor wie het allemaal eens rustig van dichtbij wil bekijken: de AMK, de Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring, richt haar jaarlijkse tentoonstelling in over paddestoelen. Hiervoor kan men terecht in de lokalen van "Kindervreugd", Bredabaan 89 te Brasschaat op zaterdag 11 en zondag 12 oktober 1997.

De bladeren vallen

De bladeren vallen

Phil, een voor een

De vogeltkens alle

die gaan nu heen.

Leeg liggen de velden

zoo kaal en bloot,

De stoppelen melken

den zomervloed.

Hoar 't roken van kransen
die trekken woortig;

Zen ald vernemen:
ook gij... ook gij...

Arnold Spaans

Stiekem 1857 - 1938

Limnet - Stand van Zaken

Op het artikel in "ERICA" van juni 1997, over de databank en wat we ermee willen bereiken, mochten we tot op heden geen reacties ontvangen. Dus neemt de Werkgroep aan dat iedereen die ons tijdschrift toegezonden krijgt, akkoord kan gaan met de inhoud van dat artikel. Eventuele reacties zijn echter nog steeds welkom.

Ondertussen heeft de Werkgroep niet stilgezeten :

- 1- Op het einde van juni werd de provinciale wandelkalender samengesteld en gedrukt op 2000 exemplaren.
- 2- Begin juli werd de wandelkalender verspreid over de NME-centra, gemeenten, VVV's, bibliotheken en een aantal weekbladen.
- 3- Alle ons bekende natuurverenigingen in de provincie ontvingen half augustus eveneens de wandelkalender, met de volgende vragen
 - Alle activiteiten volgens een vast stramien en tijdig door te sturen.- Op te geven welke natuurgidsen bij hun actief zijn en wat zij doen.
 - De wandelgebieden waarvan wij gemerkt hebben dat zij niet of slechts sporadisch bewandeld worden, op te nemen in hun kalender.
 - Natuurgidsen in hun vereniging te voorzien die eventuele wandelingen op aanvraag in deze gebieden willen begeleiden.
- 4- In het begin van deze maand ontvingen alle Limburgse gemeenten een lijst met alle natuurgidsen die in hun gemeente wonen. Er werd gevraagd om indien nodig gebruik te maken van hun diensten.
- 5- Eveneens in het begin van deze maand ontvingen alle ons bekende Limburgse natuurverenigingen een lijst van alle natuurgidsen die binnen hun werkgebied wonen. Bovendien drongen we in dit schrijven aan om ons alle activiteitenkalenders tijdig over te maken.
- 6- Ten slotte organiseert de Werkgroep een provinciaal overleg, waarop alle ons gekende natuurverenigingen nog eens apart zullen uitgenodigd worden.

De laatste twee punten vragen nog wat uitleg :

Vanaf 1998 wordt onze wandelkalender uitgegeven in samenwerking met het Provinciebestuur en Toerisme Limburg en op een veel grotere oplage dan dit jaar. Zo'n uitgave kan dan naast activiteiten eveneens informatie bevatten over de verenigingen zelf. Bovendien kunnen alle natuurverenigingen er gratis gebruik van maken. Daarom is het van essentieel belang dat iedere activiteit opgevoerd wordt volgens het door ons opgegeven stramien en dat alle activiteitenkalenders tijdig door mij ontvangen worden op het Groene Huis - Domein Bokrijk - 3600 GENK. Voor de volgende wandelkalender moeten dus alle kalenders binnen zijn uiterlijk vóór 30/11/1997.

Door de Werkgroep der Limburgse Natuurgidsen wordt op 30 september 1997 een avond georganiseerd voor alle Limburgse natuurverenigingen. Hierop zal uiteen gezet worden wat LIMNET is, welke de doelstellingen zijn, hoe wij wensen in de toekomst in te spelen op de vragen van de verenigingen, enz. ...

GEEN ENKELE NATUURVERENIGING KAN OF MAG ONTBREKEN OP DEZE AVOND.

Immers iedere vereniging die haar kat stuurt naar deze bijeenkomst, getuigt van een totaal gebrek aan visie, want wij zullen verplicht zijn om in de toekomst meer samen te werken. Vragen of bemerkingen kunnen steeds aan mij op het Groene Huis door gegeven worden.

Rik Libot LIMNET-Coordinator-Gidsenwerking.

Hulpverlening - Rode Kruis

Natuurgidsen worden opgeleid om mensen rond te leiden in de 'natuur', wat zij ook zeer iverig doen. Alleen ligt die 'natuur' vaak nogal afgelegen en is de bereikbaarheid van de bewoonde wereld niet zo eenvoudig.

Met een groep mensen op stap gaan kan risico's inhouden als begeleider: wat moet je doen bij tekenbeten, bij een hittedslag, een verzwikte enkel, een verwonding, een hartstilstand, een ontwrichting... en hoe leg je een verband aan of hoe kan je reanimeren ?

Het zou goed zijn als je als natuurgids zoveel mogelijk op de hoogte zou zijn van elementaire hulpverlening. We raden dan ook de natuurgidsen aan om in de mate van het mogelijke de EHBO lessen van het Rode Kruis te volgen.

De vernieuwde cursus van het Rode Kruis is opgebouwd uit een aantal modules. Volgens de interesse kan elke module afzonderlijk en in gelijk welke volgorde bijgewoond worden. Enkel voor het volgen van module 2 is het voortgaandelijk volgen van module 1 vereist. Module 1 en module 2 (12 lessen) leiden samen tot het 'Europees Eerste Hulp-brevet'. Alle modules samen (32 lessen) vormen het pakket 'Helper'. Het gelijknamige brevet wordt uitgereikt na het slagen voor een proef.

In vele Limburgse gemeenten starten in januari de Rode Kruis-afdelingen met deze modules. Deze cursussen zijn gratis. De juiste data en plaatsen zullen in de volgende Erica meegedeeld worden. We geven hier alvast de inhoud van de modules:

Module 1: Initiatie levensbedreigende situaties (6 lessen)

- Les 1: De algemene benadering van levensbedreigende situaties.
- Les 2: Bewusteloosheid en ademhalingsstilstand.
- Les 3: Hartstilstand en verstikking door een vreemd voorwerp.

Module 2: Vervolg levensbedreigende situaties (6 lessen)

- Les 1: Stoornissen aan de bloedsomloop.
- Les 2: Levensbedreigende letsels en evacuatietechnieken.
- Les 3: Herhaling reanimatietechnieken.

Module 3: Vaak voorkomende letsels (8 lessen)

- Les 1: Huidwonden
- Les 2: Brandwonden
- Les 3: Breuken, ontwrichtingen, kneuzingen, spier- en peesscheuren.
- Les 4: Evacuatietechnieken en herhaling verbandtechnieken.

Module 4: Vaak voorkomende aandoeningen en ongevallen (6 lessen)

- Les 1: Stoornissen in het zenuw-, ademhalings- en spijsverteringsstelsel.
- Les 2: Stoornissen ten gevolge van extreme temperaturen en geweld.
- Les 3: Vergiftiging en verdrinking

Els Bijmens

Nieuwe Cursus(sen) Natuurgids

In oktober starten er twee nieuwe cursussen natuurgids in Limburg: één cursus in Noord-Limburg en één cursus in Zuid-Limburg. De traditionele cursussen die jaarlijks in februari te Bokrijk starten, gaan ook in 1998 gewoon door. Na jaren de cursus in Bokrijk te hebben gehad, bleek immers dat slechts sporadisch mensen uit de verste hoeken van Limburg wekelijks de (soms lange) afstand naar Bokrijk kunnen of willen afleggen. Vandaar dat we dit jaar trachten om, naast de cursus in Bokrijk ook cursussen op verplaatsing te starten. Een evaluatie van deze werking zal mee bepalen of we de volgende jaren ook nog andere locaties zullen aandoen.

Algemene gegevens voor Cursus Noord-Limburg:

Organisatie: CVN, Werkgroep Limb. Natuurgidsen, Natuurreservaten Noord-Limburg
Cursus: 18 binnenlessen en 12 excursies van oktober '97 tot juni '98.
Plaats: Natuureducatief Centrum "De Wulp", Tussenstraat 10 Neerpelt.
Uur lessen: Maandagavond, van 19u00 tot 22u15 met een pauze van 15 minuten
Excursies: Telkens op zaterdag van 9u00 tot 12u00, behalve deze naar de Voerstreek en de Hoge venen, die een ganse dag duren.
Aanvang: Maandag 6 oktober te 19 uur

Algemene gegevens voor Cursus Zuid-Limburg:

Organisatie: CVN, Werkgroep Limburgse Natuurgidsen, Reg. Landschap Herk en Mombeek.
Cursus: 17 binnenlessen en 13 excursies, van oktober '97 tot juni '98
Plaats: 2/10/97 tot 12/02/98 Parochiaal Centrum St.-Amandusstraat Kortesse
 26/02/98 tot einde juni: Prov. Domein Nieuwenhoven, St.-Truiden
Uur lessen: Donderdagavond, telkens van 19u00 tot 22u15 met een pauze van 15 minuten
Excursies: Telkens op zaterdag van 9u00 tot 12u00, behalve deze naar de Voerstreek en de Hoge Venen, die een ganse dag duren.
Aanvang: Donderdag 2 oktober te 19 uur

Begeleiding:

CVN Limburg: Els Bijmens, Groene Huis Domein Bokrijk, Tel 011/23.27.66

Limburgse Natuurgidsen:

Leo Thomassen, Velmerlaan 12, 3806 Velm 011/68.88.11
 Jef Lommelen, Blaasstraat 14, 3900 Overpelt. Tel 011/80.13.59

Verantwoordelijke: Hugo Vanderlinden, Pastoor Wintersstraat 4, 3560 Lummen
 013/52.14.54

Inschrijving:

Inschrijven kan door het storten van 5900 fr op rekening 404-3076041-29 van het Centrum voor Natuur- en Milieu-educatie, Ommeganckstraat 20, 2018 Antwerpen, met vermelding "cursus natuurgids Noord- (of Zuid-) Limburg". CPJ's, werklozen en brugpensio-neerden genieten een korting van 500 fr. Leden van Natuurreservaten of van Landschap Herk en Mombeek, krijgen 250 fr korting respectievelijk in Noord- en Zuid-Limburg. Inschrijven en betalen kan ook op de eerste cursusdag.

Eigen Uitgaven

- *** DE HOGE VENEN , door Rik Schuiten *Laatste exemplaren !*
Ontstaan en uitzicht, fauna en flora. 7 uitgestippelde wandelingen. (50fr)
- *** GEOLOGIE VAN BELGIE EN LIMBURG, door Frans Keijers
Geologie op een boeiende en begrijpelijke manier geschreven. (50 fr) *Laatste exemplaren !*
- *** ZEELAND, door Theo Dreesen
Het Zeeuwse landschap, gevormd door mens, water en wind. (50 fr)
- *** HOE DOEN WE HET ? door Liliane Dedroog
Een beknopte geïllustreerde handleiding voor het determineren van planten. Een onmisbaar hulpje bij het gebruik van een flora. (30 fr)
- *** MET KAART EN KOMPAS, door Theo Dreesen
Beknopte handleiding voor het werken met kaart en kompas. (50 fr)
- *** 101 VERSCHILLEN, door Hugo Vanderlinden en Jean Vangrinsven
Een hulp bij het onderscheiden van erg op elkaar lijkende planten (50 fr)
- Alle uitgaven kunnen besteld worden bij Theo Dreesen, Neeroeterenstraat 53 3680 Opoeteren
Tel 089-864354. Men betaalt na levering.

Puzzeldinges

Op elke lijn in onderstaande opgave dient U 5 woorden in de vullen, respectievelijk 2,3,4,5 en 6 letters lang; De beschrijving van de gevraagde woorden vindt U hieronder. Elk woord op dezelfde lijn wordt gevormd door bij de letters van het voorgaande woord één letter bij te voegen. Als alles juist is ingevuld ontstaat er vertikaal, bij de beginletters van het laatste woord de naam van een SCHERMBLOEMIGE

Oplossing JUNI-nummer 97/2

1	R	A		N	A	R		A	R	E	N		J	A	R	E	N		A	N	J	E	R	S
2	A	R		R	A	M		F	A	R	M		A	M	O	R	F		A	M	F	O	O	R
3	E	L		G	E	L		L	E	E	G		G	E	S	E	L		L	E	G	S	E	L
4	L	A		A	L	T		B	A	L	T		T	A	B	E	L		G	L	A	T	E	N
5	R	E		R	E	K		K	E	R	S		S	T	E	R	K		E	K	S	T	E	R
6	T	E		S	E	T		E	E	S	T		S	P	E	E	T		S	T	E	P	P	E

Opgave SEPTEMBER-nummer 97/2

1																							
2																							
3																							
4																							
5																							
6																							

- 1 Lengtemaat - ieder - onkundige - flinke man - insect
- 2 Voegwoord - loot - lichaamsdeel - kennis bezitten - vlinderbloemigen
- 3 Landbouwwerktuig - drager van erfelijkheid - zintuigen - kleur - visen
- 4 Voegwoord - meerje - moeras - waterdamp - groente
- 5 Voorzetsel - drank - lol - veel - raadsel
- 6 Meetkundig getal - scherp voorwerp - afval - bordes (mv) - vlinderbloemige

Vormingscursussen 1997

(03.04.97)

Ingericht door de Werkgroep Limburgse Natuurgidsen V.Z.W. i.s.m. het Centrum voor Natuur- en Milieu-educatie en LIKONA

Onderwerp	Datum '97	Plaats	Vaste begeleider	Gids	LIKONA	Uur: van - tot	Detail onderwerp	Plaats van afspraak
I Orchideeën	17-18-19 mei	Gillenfeld WE bijdrage 2200 Bf te storten op rek n° 000-1702590-46 van Bert Berten, Halvenweg 45, 3600 Genk	Hugo Vanderlinden	Hugo Vanderlinden	Plantenwerkgroep	6.00		parking oprit autostrade Diepenbeek inschrijven + betalen voor 15 april '97
II Zomerbloeiërs	4 - 7 juli	Argonne WE bijdrage 3600 Bf te storten op rek n° 000-1702590-46 van Bert Berten, Halvenweg 45, 3600 Genk	Hugo Vanderlinden	Hugo Vanderlinden	Plantenwerkgroep	6.00		parking oprit autostrade Diepenbeek inschrijven + betalen voor 1 juni '97
III Planten in de winter	16 februari	Hengelhoef	Armand Janssen	Armand Janssen	Plantenwerkgroep	9.00 - 12.30	Mossen	parking Hengelhoef
	16 maart	Maasuitwaarden	Armand Janssen	Hugo Vanderlinden	Plantenwerkgroep	9.00 - 12.30	Winterland	De Wuisen" Stokkem
IV Grasland	15 juni	Schulensbroek	Hugo Vanderlinden	Hugo Vanderlinden	Plantenwerkgroep	9.00 - 12.30	Grassendeterminatie	kerk Schulen
	1 juni	Kanne	Hugo Vanderlinden	Hugo V. + B. Berten	Plantenwerkgroep	9.00 - 12.30; 13.30 - 17.00	Kalkgrasland	kerk Kanne
V Geologie	13 april	Ronquieres	Paul Denis	P. Denis + F. Keijers		8.00 - 17.00		Genoelselderen afrit 32
VI Spinnen	<i>binnen</i> 11 september	Groene Huis Bokrijk	Marc Janssen	Marc Janssen		19.30 - 22.30	Determinatie	Groene Huis Bokrijk
	<i>excursie</i> 14 september	de Maten	Marc Janssen	Marc Janssen		9.00 - 12.30	Observatie	parking "de Maten" Genk
VII Vogels	27 april	Schulensbroek	Ludo Grouwels	Ludo Grouwels	Vogelwerkgroep	9.00 - 12.30	Watervogels	kerk Schulen
	4 mei	de Maten	Ludo Grouwels	Rik Libot	Vogelwerkgroep	5.00 - 8.30	Vroege vogels	parking "de Maten" Genk
VIII Mossen	19 oktober	As	Paul Hubert	Jan Verstraeten	Plantenwerkgroep	9.00 - 12.30	Observatie	kerk As
	24 oktober	Groene Huis Bokrijk	Paul Hubert	Jan Verstraeten	Plantenwerkgroep	19.30 - 22.30	Determinatie	Groene Huis Bokrijk
IX Paddestoelen	<i>binnen</i> 28 augustus	Groene Huis Bokrijk	Chris Marneffe	Luc Lenaerts	Mycolim	19.30 - 22.30	Determinatie	Groene Huis Bokrijk
	<i>binnen</i> 18 september	Groene Huis Bokrijk	Chris Marneffe	Luc Lenaerts	Mycolim	19.30 - 22.30	Determinatie	Groene Huis Bokrijk
	<i>binnen</i> 9 oktober	Groene Huis Bokrijk	Chris Marneffe	Luc Lenaerts	Mycolim	19.30 - 22.30	Determinatie	Groene Huis Bokrijk
	<i>binnen</i> 20 november	Groene Huis Bokrijk	Chris Marneffe	André Van de Sande	Mycolim	19.30 - 22.30	Determinatie	Groene Huis Bokrijk
	<i>excursie</i> 21 september	Lummen	Chris Marneffe	Hugo Vanderlinden	Mycolim	9.00 - 12.30	Observatie	kerk Lummen
	<i>excursie</i> 5 oktober	Teut	Chris Marneffe	André Van de Sande	Mycolim	9.00 - 12.30	Observatie	Camping "De Teut" Zonhoven
	<i>excursie</i> 12 oktober	Lozerheide	Chris Marneffe	Jean Van Grinsven	Mycolim	9.00 - 12.30	Observatie	kerk Kaulille
X Beekvalleien	22 juni	Zwarte Beek	Rik Vandergraesen	Rik Vandergraesen	Plantenwerkgroep	9.00 - 12.30	Oeverplanten	kerk Meldert
	13 juli	Zwarte Beek	Rik Vandergraesen	Rik Vandergraesen	Plantenwerkgroep	9.00 - 12.30	Waterplanten	kerk Meldert
	27 juli	Bokrijk	Rik Vandergraesen	Luc Vanoppen	Plantenwerkgroep	9.00 - 12.30	Vijverplanten	Parking "Visvijvers" Bokrijk
XI Parklandschap	20 april	Aldebiezen	Hugo Vanderlinden	Hilde Stulens	Plantenwerkgroep	9.00 - 12.30	Voorjaarsbloeiërs in park	Parking Aldenbiezen
	27 april	Elslloo	Hugo Vanderlinden	Hugo Vanderlinden	Plantenwerkgroep	9.00 - 12.30	Voorjaarsbloeiërs in bos	8.30 carpooling E314 Houthalen
XII Cursus specialisatie planten	23 mei	Groene Huis Bokrijk	Leo Thomassen	Hilde Stulens	Plantenwerkgroep	19.30 - 22.30	Terminologie	Groene Huis Bokrijk
	27 juni	Groene Huis Bokrijk	Leo Thomassen	Hilde Stulens	Plantenwerkgroep	19.30 - 22.30	Zeggen	Groene Huis Bokrijk
	22 augustus	Groene Huis Bokrijk	Leo Thomassen	Bert Berten	Plantenwerkgroep	19.30 - 22.30	Composieten	Groene Huis Bokrijk
	12 september	Groene Huis Bokrijk	Leo Thomassen	Bert Berten	Plantenwerkgroep	19.30 - 22.30	Composieten	Groene Huis Bokrijk
	26 september	Groene Huis Bokrijk	Leo Thomassen	Bert Berten	Plantenwerkgroep	19.30 - 22.30	Vlinderbloemigen	Groene Huis Bokrijk